

ANNA THU NGUYENOVÁ
ONDŘEJ NOVOTNÝ

OUTSIDER

**REBELKA, KTERÁ
SI PLNÍ SVÉ SNY**

Outsider

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Anna Thu Nguyenová, Ondřej Novotný

Outsider – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Outsider

Anna Thu Nguyenová, Ondřej Novotný

BizBooks

Brno, 2021

Obsah

Předmluva	7
Intro	11
Autem přes Václavák	13
Bourání stereotypů	23
Když jsou rodiče jako tygři	27
Cizincem ve vlastní zemi	31
V obklopení přepychu	37
Ve stopách Angeliny Jolie	43
Jak se Češka stala Češkou	53
Únik od kultury autorit	59
Země (ne)omezených možností	65
Nové obzory	73
Americká perspektiva	79
Vietnamské dědictví	87
Myšlení přistěhovalce	93
Proč jsem vždycky přitahovala průšvihy	99
Přemýšlet jinak	105
První práce	111
Jak mi koronavirus zlepšil život	121
Vstříc exponenciále	129
Nepatřit do škatulky	135
Poděkování	143

Věnováno čtenáři.

Děkuji, že jste si vybrali mou knihu.

Doufám, že Vás inspiruje, abyste vždy následovali své sny.

Předmluva

Někdo jim tyká. Další obdivují jejich nasazení. Jiní se zamilovali do jejich jídla. Ale existuje jen velmi málo Čechů, kteří by tuzemskou komunitu Vietnamců nevnímali. Nebo na ni neměli názor. Za každým z nich se přitom skýtá příběh, a to obvykle dost pozoruhodný: vždyť tito lidé opustili svou zemi a putovali přes půl planety do státu s jiným klimatem, jazykem i zvyklostmi. Museli hledat, jak se uživit, jak zapadnout, jak přežít.

Přesněji řečeno, toto platí pro první generaci Vietnamců, která do Česka, respektive Československa doputovala v rámci spolupráce komunistických režimů. Nejspíš se s ní pořád setkáváte zejména v obchůdkách, které mají otevřeno od rána do večera, ve všední den i o víkendu. Ale není už tady sama. Stále více o sobě dává vědět i generace druhá, která už v Česku vyrostla, umí perfektně jazyk a zná veškeré místní realie.

Do ní se řadí i Anna. Anna Nguyenová. Jak už jméno napovídá, není to typická Češka, ani typická Vietnamka. Není ani typická mladá žena, připustíme-li, že někdo takový vůbec existuje. Vymyká se všem běžným stereotypům i očekáváním. Je vietnamsky cílevědomá a pracovitá, česky společenská, americky pozitivní, britsky zdvořilá, a přece do žádného z těch národů tak úplně nezapadá. A na následujících stránkách vám vysvětlí, že je to tak v pořádku.

To však nebyl jediný důvod, proč jsem se s ní rozhodl spolupracovat na této knize. Její příběh je mimořádně inspirativní. Začínala jako otloukánek ve třídě, kam zoufale nezapadala. Ale nekonečnou pílí se vypracovala v úspěšnou podnikatelku. Ač jí ještě není ani třicet, zvládla už rozjet startupy ve Vietnamu, Británii i v USA, studovala hereckou školu, hrála v českých seriálech a procestovala kus světa. Nabízí upřímný pohled na vietnamskou mentalitu, která ji výrazně ovlivnila ve špatném i dobrém a jakožto členka druhé generace už ji dokáže vnímat kriticky. Vysvětluje typické znaky chování Vietnamců i jejich pohled na soužití s Čechy, čímž leckterým čtenářům jistě otevře oči.

Koneckonců, cestování do Vietnamu se stalo nejen v tuzemsku hitem. Ale z vlastní zkušenosti vím, že návštěva Vietnamu je střetem s úplně jiným světem. Světem, jenž zdobí krásná příroda, pozoruhodné stavby, lahodné jídlo a vynikající káva, ale také světem, kde vládne pro našince nečekaný chaos, kde panuje silná hierarchie a kde si mnozí dávají záležet na vlastním dobru především. Vše má ale svůj logický důvod, jak se na dalších stranách dozvíte. A až příště pojedete do Vietnamu, třeba si na Annina slova vzpomenete.

Mimochodem, s Annou jsem se poznal koncem roku 2019. Tehdy se zdálo, že do sebe vše perfektně zapadá. Knihu jsem plánoval napsat už delší dobu a shoda okolností mi přihrála téma, kterému jsem se tou dobou opakovaně věnoval v rámci své novinářské práce: dvakrát jsem v témže roce psal o tom, jak Vietnamci v Česku začali zakládat restaurace, až se z nich stal fenomén. S Annou jsme seděli v kavárně a plánovali koncept knihy i to, jak se budeme při práci na ní pravidelně scházet. Jenže pak přišel koronavirový rok 2020. Z Anny se stal digitální nomád a cestovala po světě, zatímco já se potácel z jednoho českého lockdownu do druhého. Naše

první setkání bylo zároveň tím posledním, alespoň co se práce na knize týče. Schůzky jsme přesunuli, tak jako takřka celý svět, do světa technologického. Ale pevně věřím, že vy si knihu užijete již v lepších časech.

Ondřej Novotný,
novinář, spoluautor knihy

Intro

Ve škole to v každé třídě vypadá stejně. Je tam jeden šprt, se kterým se nikdo nebaví. Někdo s bohatými rodiči. Hezká holka, se kterou chtějí všichni chodit. V té naší jsem byla ještě já. Anh Thu Nguyen Thi, zkráceně Anna. Jediná Asiatka ve třídě. Ta, která je vždycky nejmenší, často nemá svačinu nebo pomůcky a neví, co to jsou šišky s mákem.

Narodila jsem se sice v Praze, ale moji rodiče byli z Vietnamu. Uměla jsem dobře česky, trochu vietnamsky a oba jazyky se mi pletly. Jako jediná jsem neměla bačkory, na tělocviku jsem nosila dlouhé kalhoty a na sportovním dnu vždycky skončila poslední. Pořád se mě někdo ptal: „Co vlastně doma jíte? Kde máš rodiče? Jak to, že nejsou doma?“

Táta a máma totiž od rána museli pracovat ve stánku a byli pořád zaneprázdnění. Česky pořádně neuměli, nerozuměli vzkazům, co jsem měla v žákovské knížce, a na třídních schůzkách se museli ptát ostatních, co se vlastně stalo. Dokola mi opakovali jen tři věci, které jsou ve vietnamské kultuře důležité: nezapomeň se učit, nezapomeň jíst a pij hodně mléka – to prý abych byla vysoká (vliv DNA na růst dětí se k asijským rodičům ještě nedostal).

Chtěla jsem zapadnout mezi české děti, ale moc úspěšná jsem nebyla. Moji kamarádi mohli zůstat venku do noci a navzájem u sebe

přespávat, zatímco já se musela vracet domů za bílého dne. Mohli nosit lak na nehty nebo říct, že mají přítele/přítelkyni, zatímco mě by za to doma trestali, protože to považovali za rozptýlení od učení. Mohli svým rodičům říct, že s nimi nesouhlasí, aniž by se to bralo jako drzost.

Nechápala jsem, proč to já musím mít jinak, a odmítala se s tím smířit. Proto se mi moc nedařilo zapadnout ani ve vietnamské komunitě. Rodiče mě třeba bili za odmítání nebo za to, že jsem neplnila jejich očekávání. Nálepku bezproblémové submisivní Asiaticky jsem totiž nabourávala, co si pamatuju, vždycky.

Brzy mi došlo, že jinakost bude mým osudem. Začala jsem se v této identitě outsidera hledat a zkusila z toho udělat výhodu. To, že do žádné kultury nebudu nikdy stoprocentně patřit, jsem přijala jako fakt. Porušovala jsem pravidla, kde to šlo, abych si vydláždila svou vlastní cestu. Kvůli své tvrdohlavosti a kuráži jsem se aspoň jednou týdně dostala do nějakého problému – ve škole nebo doma. Časem jsem si ale vytvořila svůj vlastní svět, kde jsem se cítila nej pohodlněji. Můj domov se začal skládat z multikulturních prostředí s multikulturními lidmi. Nyní už vím, jaké to je – nepatřit. A jsem za to hrozně ráda.

Fakt, že nejsem jako ostatní, mi pomohl už v devíti letech začít hereckou kariéru, nepřímo mě nasměroval k životu v zahraničí a k možnostem, o kterých si ostatní mohli nechat jen zdát.

Teď je mi dvacet devět let. Mám za sebou řadu dalších rolí, herecký kurz v Hollywoodu, bakaláře z jedné z nejlepších univerzit v Americe, zakládala jsem Comic Con ve Vietnamu, vybudovala start-upy v Los Angeles i v Londýně. Zjistila jsem, že být jiná je totiž úplně v pořádku.

Autem přes Václavák

Někdy mám pocit, že je mi tak čtyřicet. Všechno v mém životě přicházelo předčasně. Od sedmi jsem měla částečně zodpovědnost za rodiče, protože jsem jim musela překládat na úřadech – uměla jsem česky odmala lépe než oni. Už v devíti jsem měla první práci: roli v seriálu Josef a Ly.

Začalo to tak, že si táta všiml reklamy, kde hledali Vietnamku do seriálu. Zeptal se mě, jestli to nechci zkusit. Nejdřív jsem ho odmítla, ale pak se přidala i máma a ptala se, proč to aspoň nezkusím. Až jsem nakonec kývla. Do Kavčích hor na konkurz jsem šla jen kvůli nim. Když se nad tím teď zamyslím, tak nechápu, jak to rodiče vůbec napadlo. Herectví a celkově zábavní průmysl je ten poslední, ve kterém vietnamští rodiče chtějí vidět své děti. Nekladou důraz na řečnictví nebo jemné dovednosti, a především na sebe neradi upoutávají pozornost, protože kolektivismus je podle nich mnohem důležitější než individualismus.

Sešlo se nás tam asi pět asijských holek a já jsem byla jako jediná schopná přečíst text, který po nás chtěli. Uměla jsem dobře číst, věděla jsem, kdy zastavit, a hlavně jsem se nestyděla. Na ostatních bylo vidět, jak je pro ně těžké stát před porotou. Zato já jsem si s režisérkou sedla hned od začátku. Přečetla jsem svůj text, koukla se jí do očí a tím jsem roli dostala. Pomohlo mi, že jsem se odmala nebála.

Tehdy jsem si ani neuvědomovala, co se mi povedlo. Byla jsem první asijská herečka v české televizi. Mezi spolužáky to byla velká věc, a ještě větší událost to byla ve vietnamské komunitě. I když jsem se s lidmi z ní moc nestýkala, v seriálu mě hned všichni poznali a pak za mnou chodili. Byli rádi, že je někdo prezentuje v televizi.

Natáčení jsem si dost užívala. Jako dítě jsem sice neměla tušení, co vlastně znamená něco natáčet, ale hned mě to vtáhlo. Třeba scénář mě moc bavilo číst. Příběh byl o přátelství dvou dětských postav, vietnamské holky Ly a českého kluka Josefa. Ly pomáhá Josefovi s jeho rodinnou krizí a je mu oporou ve chvíli, kdy ztrácí své nejlepší kamarády a život mu znepríjemňuje uražená spolužačka Helena, která kvůli dřívějšímu zamilování do Josefa na Ly žárlí. Ly přiletěla do Česka z Vietnamu, takže neuměla skoro vůbec česky. Já jsem ale česky uměla perfektně, což byl paradoxně problém. Produkce tedy najala českou expertku na vietnamštinu, která mě učila, jak mluvit špatně česky. Četly jsme spolu scénář tak, jak by ho podle ní četli Vietnamci, kteří neumí česky. Vysvětlovala mi třeba, že Vietnamci vyslovují písmeno „ď“ jako „z“, takže ať takhle mluvím taky. Například jsem v seriálu říkala „zekuju“ místo „děkuju“. Někde hluboko jsem ale přesně věděla, jak špatná čeština zní, protože tak každý den mluvili mí rodiče. Všechno, co mi říkala, jsem vlastně už věděla. Ale styděla jsem se. Přeci jen jsem chtěla jako dítě mezi své spolužáky zapadnout a vždycky jsem si přála, aby zapadli i mí rodiče, aby i oni mluvili perfektně česky jako rodiče mých kamarádů. Ten pocit, že teď si mám naopak češtinu naoko zhoršit, byl zvláštní, a nakonec jsem nikdy nebyla schopná tu špatnou češtinu stoprocentně dát.

Tehdy jako malá holka jsem si neuvědomovala, že bych dělala něco až tak výjimečného. Zpětně ale vidím, jak moc to ovlivnilo můj život. Nejen že jsem měla možnost hrát s talentovanými herci jako

Oldřich Kaiser, Simona Stašová nebo Tatiana Vilhelmová (dnes Dyková), ale bylo to také moje první zaměstnání a první ochutnávka toho, jaké to je být dospělá.

Naučilo mě to disciplíně a pracovní etice a také jsem si uvědomila, jaké je mít více než jednu povinnost. Rodiče samozřejmě nedovolili produkci, aby si mě zamluvili během školních hodin, takže jsem natáčela převážně o víkendech nebo hned po vyučování, kdy na mě už před školou čekal řidič z České televize. Stále se ode mě očekávalo, že se budu ve škole dobře učit a zároveň že budu umět scénář a budu připravená na natáčení, které se často táhlo do noci. Naučila jsem se komunikovat s dospělými, jako by to byli mí vrstevníci. Pochopila jsem, že k dosažení něčeho velkého potřebujete velký tým lidí, kteří mají odlišné povinnosti. Abyste správně natočili jednu scénu, kameramani musí být sladění s asistenty, světlo musí být správně nastavené bez ohledu na to, jestli je venku den, nebo noc, zvukař nesmí slyšet žádné šustění, herci nesmí zapomenout své věty a musí fungovat v souladu se svou postavou, režisér nesmí mít špatnou náladu, kostyméři a maskéři se musí ujistit, že to, co mají herci na sobě, navazuje s předešlou scénou a rekvizitáři musí kontrolovat, že je na place dostatek rekvizit, aby se scéna mohla párkrát nazkoušet. Tohle byla jen půlka štábu. Rychle jsem pochopila, že i dospělí mají své vlastní názory a odlišnosti a nejsou vždy zajedno, jak jsem si dřív myslela.

Natáčecí plac byl také místem, kde jsem dostala svou první pusu. Nejasně si vzpomínám, že jsem se styděla a byla trošku rozpačitá, když jsem o tom poprvé četla ve scénáři. Šlo o jednu ze scén z posledního dílu, kdy je Ly nemocná, leží doma v růžové noční košili, je celá bledá a sotva vnímá své okolí. Okolo její postele sedí Josef a další spolužáci. Všichni na Ly tiše koukají. Mělo to trošku imitovat

Šípkovou Růženku. Pak Josefa jeho kamarádi trošku nabádají, ať jí zkusí dát pusu, že ji to třeba pomůže vyléčit...

A tak jsem to řešila už před natáčením. Ještě než k němu došlo, zorganizovala pro nás produkce jednodenní výlet do přírody, kde jsme se všichni dětští herci měli možnost více poznat a taky se sblížit s režisérkou a klíčovými členy produkčního týmu. Seděli jsme v kruhu, kde se nás režisérka ptala, jestli máme nějaké námitky nebo obavy z natáčení – přeci jen to pro většinu z nás bylo poprvé. Nastalo ticho a nikdo nic neřekl, dokud jsem se neodhodlala a neřekla, že jsem v pohodě se vším až na tu pusu. Všichni se chichotali. Nepamatuju si, co přesně režisérka odpověděla, ale vím, že se mě přede všemi snažila utěšit. A tak došlo i na tohle moje poprvé.

Se seriálem jsme jezdili po festivalech, dělali mu všelijakou propagaci, zabralo to nakonec skoro dva roky mého života. Dodnes si pamatuju, že jsem svůj první podpis dala někomu v Mekáči. Seděla jsem na Smíchově, jedla happy meal a čekala na mámu. Bylo mi dvanáct a v televizi zrovna odvysílali první díl seriálu. Přede mnou seděla jedna rodina s dvěma dětmi. Pořád na mě koukali a já si nebyla jistá, jestli je to tím, že mě tam máma nechala samotnou sedět. Až se nakonec odhodlal jejich tatínek, který ke mně přišel s kouskem papíru a propiskou a slušně mě požádal o autogram. Tehdy jsem ani neměla nějaký svůj specifický podpis, tak jsem mu vypsala celé své jméno, jak nejlépe jsem mohla.

Před dvaceti lety nebyla vietnamská komunita tak viditelná, jako je teď – přeci jen je moje generace první, která se v Česku narodila a která i dobře umí česky. Takže se mě přirozeně v každém rozhovoru ptali na vietnamské zvyky a vietnamskou kulturu. Měla jsem v médiích mnohem větší zodpovědnost než můj kolega, protože lidí jako já se tam tehdy moc neobjevovalo. Neúmyslně jsem tak